

Romana Francková: *Stále tabu: Alma Femina o.s. Organizace na pomoc alkoholičkám.* Praha: FHS UK 2012, 62 s. + přílohy, školitel: PhDr. Hana Havelková, Ph.D.

Předmětem bakalářské práce Romany Franckové se stalo občanské sdružení Alma Femina – popis jeho záměrů, organizace, způsobů financování, potažmo vztahování k ženské resp. feministické problematice. Takto formulovaný záměr práce, velmi pěkně rozpracovaný do výzkumných otázek (s. 21), se autorce zdařil. Nicméně autorka opakovaně uvádí, že „klíčovou a hlavní výzkumnou otázkou /.../ je otázka, jaké místo zaujímá organizace ALMA FEMINA o. s. na současné scéně prožensky orientovaných neziskových organizací“ (s. 4 a 21). Takto vymezeného cíle autorka ovšem nedosáhla a, dle mého názoru, prostřednictvím zvoleného designu výzkumu ani nemohla. Přesto se domnívám, že předložená bakalářská práce je velmi pěkná, jakkoli se nevyvarovala některých nedostatků. Na ty se z pozice oponenta práce zaměřím.

Teoretickou část práce (s. 6-20) autorka pojala jako kontextuální: logicky a srozumitelně zde rozvíjí problematiku neziskového sektoru (kap. 1) a ženského aktivismu v ČR (kap. 2), potažmo souvisejících genderových aspektů (kap. 3 a 4). Autorka tak díky předvedeným typologiím zařazuje občanské sdružení do schématu neziskového sektoru. Postrádám ovšem v této části zařazení sdružení do kontextu organizací (ať už státních, či nestátních) zabývajících se v různých úrovních adiktologií potažmo alkoholismem. Domnívám se, že by takový kontext autorce mohl pomoci v zamyšlení nad otázkami, uvedenými na konci Úvodu práce (s. 5).

Následující metodologická část je zpracována vcelku standardně, avšak věnuje se pouze aspektům spjatým se strukturovanými rozhovory, a to přes to, že valná část práce stojí na analýze dokumentů. Jak byly tyto dokumenty vybrány (proč zrovna tyto) a jak k nim autorka přistupovala, se z textu nedozvíme. Ostatně vzhledem k tomu, že autorka data v empirické části kombinuje, přivítala bych v textu pasáž věnující se kritice pramenů, tedy diskuze jejich odlišné povahy a vypovídací hodnoty. Stejně tak je minimální reflexe výzkumu – přitom z náznaků typu „podmínkou vytvoření práce o organizaci ALMA FEMINA o. s. bylo absolvování stáže v dané organizaci“ (s. 24) se domnívám, že by důsledná reflexe výzkumného procesu včetně autorčina positioningu mnohé o sdružení napověděla. Téma práce je systematicky rozpracováno do otázek strukturovaného rozhovoru, byť např. otázku „Jak hodnotíte tak nízký počet organizací Vašeho typu? Myslíte si, že to může mít nějaké důsledky pro společnost?“ (s. 23) považuji za návodnou a nesrozumitelnou („Vašeho typu“), či mi není jasné, proč je třeba klást otázku stran publikační činnosti sdružení (ibid.). Nepříliš přesvědčivě (i s ohledem na následující části práce) zní pasáže o analýze dat (s. 25 a 54). Výklad pojmu „transparentnost“ je chybný (srv. s. 25). Také by mě zajímalo, zda autorka realizovala rozhovor i s první ředitelkou sdružení, jež byla zároveň jeho zakladatelkou (dle webových stránek sdružení již tato aktérka není členkou sdružení – srv. <http://www.almafemina.cz/centrum/lide.htm> /cit. 10.9.2012/), a s webmasterem, který je zároveň donorem sdružení. A pokud ne, proč. S metodologií - volbou kvalitativní strategie - souvisí i nepříliš vhodné označení informátorek v empirické části práce: pojmenování „dotazovaná A“ implikuje větší odstup od terénu, než bývá v kvalitativních přístupech zvykem.

Empirická část práce (kap. 7 a 8, s. 28-53) je pak nejprve věnována rekonstrukci historie sdružení, shrnutí služeb, které realizovalo/realizuje, jeho organizační struktury (z mých zkušeností vyplývají stanovy tohoto typu organizace z jednotného rámce daného legislativou a tudíž mohly být tyto pasáže stručnější – ostatně, ve vztahu k tématu o ničem nevypovídají) a financování (nástin problematiky naopak považuji za přínosný). Tyto kapitoly práce jsou zpracovány vcelku zdařile (i když mi dosud není jasný rozdíl např. mezi členkou, organizátorkou a pracovníci sdružení), nejasnosti pak shledávám v použité terminologii (zisk a výnos x příjem) a v interpretacích ve vztahu ke genderovým studiím. Ty se výrazněji projevují v dalších kapitolách

empirické části, které se snaží z emického pohledu reflektovat vztah sdružení s vnějším světem, potažmo reflexi činnosti sdružení jeho aktérkami (nikoli jejich sebereflexi, jak zní název dané kapitoly). Shledávám jako poněkud problematické (a navzájem si odporující) úvahy stran genderových stereotypů na straně jedné a prospěšnosti sdružení na straně druhé (srv. s. 31, 33, 51, 61), nerozumím rozdílu mezi veřejností a společnostmi (s. 50 – ostatně celá podkapitola 7.12 se mi jeví nesmyslná) a jako naprosté nepochopení principů sociálních věd považuji diskuze stran zařazení hnutí mezi ženské potažmo feministické organizace (s. 54, 55, 57 /“otázkou tedy zůstává, zda dotazované odpověděly popravdě“!/, s. 58 /„největší negativní přístup má dotazovaná...“/ aj.). Vedle toho, že zde autorka nereflektovaně směšuje emické a etické interpretace, její permanentní údiv nad tím, že aktérské interpretace jsou odlišné od jejich očekávání, tedy zřejmě že členky/pracovnice/organizátorky sdružení nemají nastudovanou genderovou problematiku, potažmo problematiku sociálních hnutí a feminismu, pro změnu budí údiv oponentky. Domnívám se, že k interpretaci genderových aspektů problematiky, tedy reprodukce genderových stereotypů, měla a mohla autorka využít širší palety dat. Nabízí se zúčastněné pozorování včetně neformálních rozhovorů (autorka deklaruje, že byla ve sdružení na stáži, tedy zřejmě viděla aktérky svého výzkumu v praxi), důkladná analýza třeba webových stránek sdružení (mimochodem, vyjma v práci diskutovaného motta je letným pohledem shledávám genderově korektní i pokud jde o stereotyp vzorné matky), či další dotazování (pokud nebylo možné verbální, pak alespoň písemné) vzešlé z analýzy dosavadních dat. Takto z mého pohledu takřka veškerá interpretativní část práce sestává z úvah, jež odkazují spíše k předsudkům autorky než informátorek.

Povaze práce odpovídá i její závěr, silnější v deskriptivních a slabší v interpretativních pasážích.

Z formálního hlediska je práce odvedena pěkně. Autorka používá kultivovaný jazyk s malým množstvím stylistických či gramatických nedostatků a s minimem klišé (vyjma prvního odstavce – „démon alkoholu“, „z jeho spárů“ – s. 4). Uvedení příloh je adekvátní.

Závěrem. Autorka si zvolila poměrně ambiciózní cíl výzkumu, jehož se jí podařilo dosáhnout jen zčásti. Přesto práci nelze upřít pečlivost a zjevný zájem o sledované téma, jež je – redukuje-li ho na problematiku neziskových organizací, zpracováno celkem zdařile. Bakalářskou práci Romany Franckové proto doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit jako velmi dobrou až dobrou.